

Obrazy krásy a spásy aneb „U mistra řezbáře“

pracovní list k výstavě *Obrazy krásy a spásy (Gotika v jihozápadních Čechách)*
Sbírka starého umění Národní galerie v Praze, Šternberský palác

1) Sami autoři vysvětlují pojmenování výstavy: současný člověk vnímá spíše krásu uměleckých děl, zatímco středověký člověk je chápal především jako prostředek spásy. **Zamysli se, kde se původně mohla nacházet vystavená středověká díla?** *Zakroužkuj správnou odpověď.*

a)	v galerii nebo v muzeu	b)	na mostě či na náměstí
c)	v kostele nebo v kapli	d)	na průčelí domu

2) **Obraz, reliéf, socha?** V názvu výstavy se objevuje pojmenování „obrazy“. Tak se ve středověku nazývalo jakékoliv zobrazení. Mezi vystavenými díly však nalezneme nejen malby, ale především sochy a reliéfy. *Zkus propojit správné označení, fotografii a správnou definici.*

desková malba

samostatné
třírozměrné
umělecké dílo

plastické výtvarné dílo,
které vystupuje z plochy
pozadí (z it. rilievo =
vystoupilý)

reliéf

socha

dvourozměrné plošné
výtvarné dílo – zobrazení
na dřevěné podložce

3) **Z čeho jsou vytvořena sochařská díla na výstavě?** *Zakroužkuj materiál, který jsi našel.*

bronz kámen vosk dřevo plast keramika sklo

Které dřevo, hojně rostoucí v našich zemích, bylo mezi řezbáři oblíbené? _____
(Odpověď najdeš na výstavě.)

4) **Na vzniku uměleckého díla se ve středověku podílela celá řezbářská dílna.** Kdo je v dílně vedoucí? Označ osoby podle důležitosti od 1 do 3.

tovaryš

učedník

mistr

5) **Jak vzniká socha?** Doplňte s pomocí nápovědy následující text:

Řezbář upne vyschlý kmen do řezbářské S a pomocí S nahrubo opracovává základní tvar sochy. Pak pokračuje a zdokonaluje tvar pomocí D, které drží v jedné ruce a řezbářskou P v druhé ruce tluče do rukojetě dláta. Drobnými dláty vyřezává nejjemnější detaily. Lepené spoje některých částí, jako jsou např. ruce, zpevňuje pomocí Č. U dřevěných soch je vhodné odstranit J D a vydlabat zadní část sochy, aby se omezilo pnutí dřeva a jeho praskání. Když je řezbář hotov, předá své dílo štafří či malíři, který sochu potáhne vrstvou křídly a omaluje v živých barvách. Barevnému pojednání sochařských děl říkáme P.

(Nápověda: palice, sekera, polychromie, štafří, stolice, dláto, jádrové dřevo, čep)

6) **Sochy ve středověkých interiérech stály málokdy jednotlivě, jak je tomu dnes v muzeích. Tvořily součást velkých oltářních celků, tzv. retáblů.** Pokud se skládá oltářní obraz z několika částí, je to tzv. polyptych (triptych, diptych).

Pokus se spojit názvy a jednotlivé části oltáře.

NÁSTAVEC

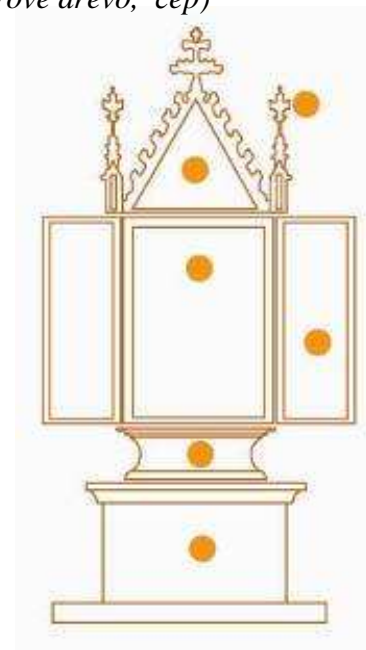
PREDELA

MENSA

STŘEDNÍ DESKA

OLTÁŘNÍ KŘÍDLO

FIÁLA

7) Pokud je místo střední oltářní desky hluboká skříň se sochou, mluvíme o **arše**. Najdi na výstavě oltářní archu s Madonou Ochránitelkou. Dobře si oltář prohlédni.

Proč se Madona nazývá Ochránitelkou? _____

8) Bez bohatých objednavatelů – donátorů – by většina děl nevznikla.

Setkal jsi se na výstavě se jménem některého z nich?

_____ *Obraz na výstavě, ze kterého zde vidíš detail, Ti napoví.*

Tento šlechtic se nechal vymalovat v poloze klečícího prosebníka. Za co prosí? _____

9) Středověcí mistři znázorňovali biblické a světecké postavy v dobových středověkých oděvech.

Vznešené ženy i muži nosili obvykle přepásaný spodní šat (cotte), podobný dlouhé košili, někdy jako druhou vrstvu svrchní sukni (šatovou sukni bez rukávů). Přes ramena nosili plášť, sepnutý na hrudi a volně splývající přes ramena. Rukou přidržovaná látka pláště vytvářela zajímavé a bohaté sklady a záhyby látky. Vdané ženy zpravidla zakrývaly své vlasy rouškou či šlojřem.

Najdi na výstavě tzv. Větší archu z Kašperských hor – Madonu, sv. Markétu a sv. Linhartu.

Na obrázku vidíš siluety těchto svatých. „Oblékni je“ - dokresli šaty a plášť a jejich bohaté řasení.

Znázornění látky ve výtvarném umění říkáme cizím slovem _____ .

10) Do dílny přichází bohatý šlechtic, který chce objednat u věhlasného řezbáře sochu. Společně se dohadují, co bude znázorňovat. *Poradte šlechtici - objednavateli, jak vypadá pieta, krucifix (Ukřižovaný), madona.*

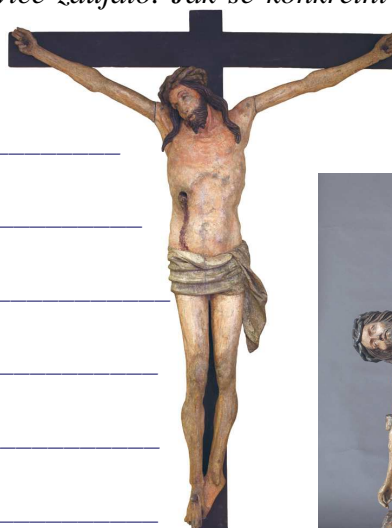
Vyhledej na výstavě díla na dané téma, které tě nejvíce zaujalo. Jak se konkrétní dílo nazývá, odkud pochází a kdo je jeho autorem?

pieta: _____

krucifix: _____

madona: _____

11) **Jména gotických umělců většinou neznáme, jsou to pro nás anonymní mistři.** Označujeme je pomocnými jmény podle jejich slavných děl.

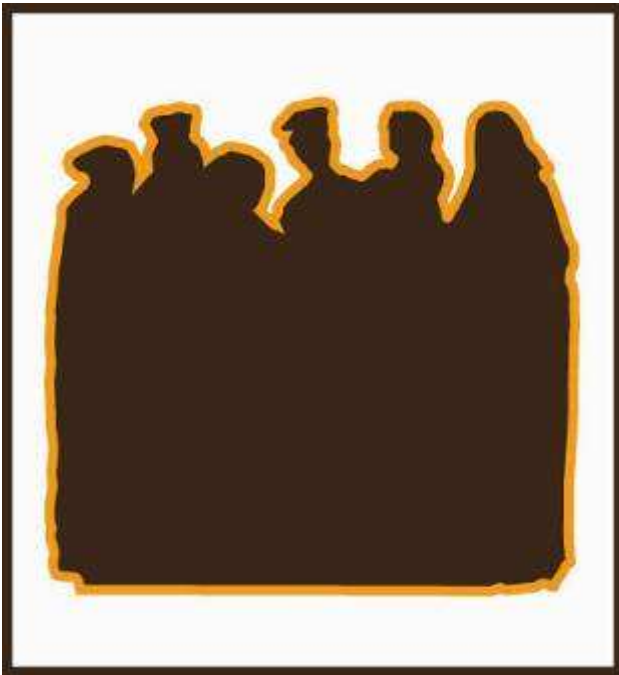
Dva slavní mistři vytvořili velice podobná díla – reliéfy s námětem Oplakávání Krista. Jeden je označován jako Mistr Oplakávání ze Zvíkova, druhému říkáme Mistr Oplakávání ze Žebráku.

Jaký cit vyjadřují tváře a gesta postav? _____

Kterému mistru se podařilo vyjádřit emoce lépe? _____

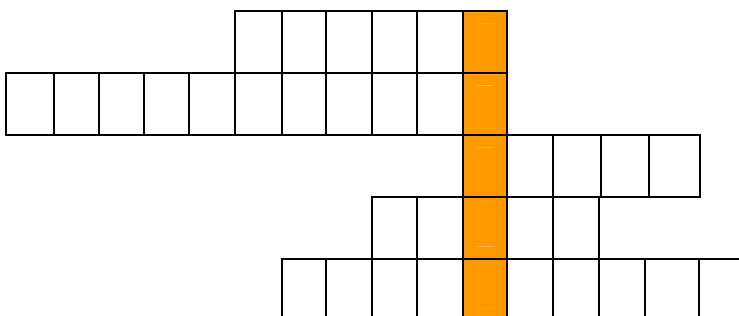
Kdybys byl donátorem ty, kterého mistra by sis vybral pro svou zakázku a proč? _____

Přiřaď siluety reliéfů správně k jejich autorům.

12) Doplnovačka s tajenkou:

Jak se nazýval staročesky řezbář? _____

řemeslník (malíř), zabývající se povrchovou úpravou soch

barevná úprava a výzdoba soch

vzácný kov, používaný k dekoraci povrchů soch

hlavní nástroj řezbáře

scéna s mrtvým Kristem v náručí Panny Marie